Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (piata komora)

z 27. apríla 2017*

„Odvolanie — Kartely — Európske trhy s cínovými stabilizátormi a s tepelnými stabilizátormi ESBO/estery — Určenie cien, rozdelenie trhov a výmena citlivých obchodných informácií — Pripísateľnosť protiprávneho správania dcérskych spoločností ich materskej spoločnosti — Nariadenie (ES) č. 1/2003 — Článok 25 ods. 1 — Premlčanie v oblasti ukladania sankcií vo vzťahu k dcérskym spoločnostiam — Účinky na právnu situáciu materskej spoločnosti“

Vo veci C-516/15 P,

ktorej predmetom je odvolanie podľa článku 56 Štatútu Súdneho dvora Európskej únie, podané 24. septembra 2015,

Akzo Nobel NV, so sídlom v Amsterdame (Holandsko),

Akzo Nobel Chemicals GmbH, so sídlom v Dürene (Nemecko),

Akzo Nobel Chemicals BV, so sídlom v Amersfoorte (Holandsko),

v zastúpení: C. Swaak a R. Wesseling, advocaten,

odvolateľky,

ďalší účastníci konania:

Akcros Chemicals Ltd, so sídlom vo Warwickshire (Spojené kráľovstvo),

žalobkyňa v prvostupňovom konaní,

Európska komisia, v zastúpení: V. Bottka a P. Rossi, splnomocnení zástupcovia,

žalovaná v prvostupňovom konaní,

SÚDNY DVOR (piata komora),

v zložení: predseda piatej komory J. L. da Cruz Vilaça (spravodajca), sudcovia M. Berger, A. Borg Barthet, E. Levits a F. Biltgen,

generálny advokát: N. Wahl,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

* Jazyk konania: angličtina.

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 21. decembra 2016,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Spoločnosti Akzo Nobel NV, Akzo Nobel Chemicals GmbH a Akzo Nobel Chemicals BV navrhujú zrušiť rozsudok Všeobecného súdu Európskej únie z 15. júla 2015, Akzo Nobel a i./Komisia (T-47/10, ďalej len „napadnutý rozsudok“, EU:T:2015:506), ktorým tento súd iba čiastočne vyhovel ich žalobe smerujúcej predovšetkým k zrušeniu rozhodnutia Komisie K(2009) 8682 v konečnom znení z 11. novembra 2009 týkajúceho sa konania podľa článku 81 ES a článku 53 Dohody o EHP (vec COMP/38.589 – Tepelné stabilizátory) (ďalej len „sporné rozhodnutie“) a subsidiárne k zníženiu výšky pokuty, ktorá im bola uložená.

Právny rámec

2 Článok 7 nariadenia Rady (ES) č. 1/2003 zo 16. decembra 2002 o vykonávaní pravidiel hospodárskej súťaže stanovených v článkoch 81 [ES] a 82 [ES] (Ú. v. ES L 1, 2003, s. 1; Mim. vyd. 08/002, s. 205), nazvaný „Zistenie a ukončenie porušovania“, vo svojom odseku 1 stanovuje:

„Ak Komisia konajúc na základe sťažnosti alebo z vlastného podnetu zistí porušovanie článkov 81 [ES] a [alebo – *neoficiálny preklad*] 82 [ES], môže rozhodnutím od príslušných podnikov a združení podnikov požiadať o ukončenie takého porušovania. … Ak má Komisia na tom oprávnený záujem, môže tiež zistiť porušenie potom, čo bolo spáchané.“

3 Článok 23 tohto nariadenia, nazvaný „Pokuty“, vo svojom odseku 2 stanovuje:

„Komisia môže rozhodnutím uložiť podnikom alebo združeniam podnikov pokuty, keď úmyselne alebo z nedbalosti:

a) porušujú článok 81 [ES] alebo článok 82 [ES]…

…“

4 Článok 25 uvedeného nariadenia, nazvaný „Premlčacie lehoty na ukladanie pokút“, vo svojich odsekoch 1 až 3 stanovuje:

„1. Právomoci zverené Komisii [článkom 23] podliehajú týmto premlčacím lehotám:

a) tri roky v prípade porušenia ustanovení týkajúcich sa žiadosti o informácie alebo vykonávania inšpekcií;

b) päť rokov v prípade všetkých ostatných porušení.

2. Čas začína plynúť dňom začiatku porušovania [Lehota začína plynúť dňom, keď k porušeniu došlo – *neoficiálny preklad*]. Avšak v prípade pokračujúceho alebo opakovaného porušovania začína čas [lehota – *neoficiálny preklad*] plynúť dňom ukončenia porušovania.

3. Každá akcia Komisie alebo orgánu hospodárskej súťaže členského štátu vykonaná s cieľom vyšetrovania alebo konania vzhľadom k porušovaniu preruší premlčaciu lehotu týkajúcu sa ukladania pokút alebo pravidelných penále. …“

Okolnosti predchádzajúce sporu

5 Okolnosti predchádzajúce sporu sú uvedené v bodoch 1 až 50 napadnutého rozsudku. Na účely pochopenia prejednávanej veci treba pripomenúť nasledujúce okolnosti.

6 Komisia v spornom rozhodnutí konštatovala, že niektoré podniky porušili článok 81 ES a článok 53 Dohody o Európskom hospodárskom priestore z 2. mája 1992 (Ú. v. ES L 1, 1994, s. 3; Mim. vyd. 11/052, s. 3) tým, že sa na území Európskeho hospodárskeho priestoru zúčastnili na dvoch súboroch protisúťažných dohôd a zosúladených postupov týkajúcich sa jednak sektora cínových stabilizátorov a jednak sektora epoxidovaného sójového oleja a esterov (ďalej len „sektor ESBO/estery“).

7 Podľa článku 1 sporného rozhodnutia obe porušenia, ktoré konštatovala Komisia a ktoré sa týkali týchto dvoch kategórií tepelných stabilizátorov, spočívali v určovaní cien, rozdelení trhov prostredníctvom predajných kvót, rozdelení zákazníkov a vo výmene citlivých obchodných informácií, a to najmä o zákazníkoch, produkcii a predajoch.

8 V spornom rozhodnutí sa uvádza, že dotknuté podniky sa zúčastnili na týchto porušeniach v rôznych obdobiach, a to v období od 24. februára 1987 do 21. marca 2000 v prípade sektora cínových stabilizátorov a v období od 11. septembra 1991 do 22. marca 2000 v prípade sektora ESBO/estery.

9 Sporné rozhodnutie bolo adresované, pokiaľ ide o každé porušenie, dvadsiatim spoločnostiam, ktoré sa buď priamo zúčastnili na predmetných porušeniach alebo im bola pripísaná zodpovednosť ako materským spoločnostiam.

10 Pokiaľ ide o pripísanie porušení, podľa článku 1 sporného rozhodnutia sú Akzo Nobel, Akzo Nobel Chemicals GmbH a Akcros Chemicals Ltd zodpovedné za svoju účasť na porušení týkajúcom sa cínových stabilizátorov, a to v období od 24. februára 1987 do 21. marca 2000, pokiaľ ide o Akzo Nobel, v období od 24. februára 1987 do 28. júna 1993, pokiaľ ide o Akzo Nobel Chemicals GmbH, a v období od 28. júna 1993 do 21. marca 2000, pokiaľ ide o Akcros Chemicals.

11 Takisto podľa článku 1 sporného rozhodnutia sú Akzo Nobel, Akzo Nobel Chemicals BV a Akcros Chemicals zodpovedné za svoju účasť na porušení týkajúcom sa sektora ESBO/estery, a to v období od 11. septembra 1991 do 22. marca 2000, pokiaľ ide o Akzo Nobel, v období od 11. septembra 1991 do 28. júna 1993, pokiaľ ide o Akzo Nobel Chemicals BV, a v období od 28. júna 1993 do 22. marca 2000, pokiaľ ide o Akcros Chemicals.

12 Okrem toho Komisia rozdelila účasť spoločností Akzo Nobel, Akzo Nobel Chemicals GmbH, Akzo Nobel Chemicals BV a Akcros Chemical na porušeniach do troch samostatných období porušovania.

13 Pokiaľ ide o obdobie porušovania, ktoré predchádzalo 28. júnu 1993 (ďalej len „prvé obdobie porušovania“), Komisia sa domnievala, že spoločnosti, ktorých nepriamym 100 % vlastníkom je Akzo NV, teraz Akzo Nobel, sa priamo zúčastnili na porušeniach, a to konkrétne Akzo Nobel Chemicals GmbH na porušení týkajúcom sa cínových stabilizátorov a Akzo Nobel Chemicals BV na porušení týkajúcom sa sektora ESBO/estery.

14 Pokiaľ ide o druhé obdobie porušovania, ktoré trvalo od 28. júna 1993 do 2. októbra 1998, Komisia sa domnievala, že porušení sa dopustilo priamo partnerstvo Akcros Chemicals, ktoré centralizovalo výrobu a predaj tepelných stabilizátorov skupiny Akzo, ktorá nemala vlastnú právnu subjektivitu.

15 Pokiaľ ide o tretie obdobie porušovania, ktoré trvalo od 2. októbra 1998 do 21. marca 2002 v súvislosti s cínovými stabilizátormi a od 2. októbra 1998 do 22. marca 2000 v prípade sektora ESBO/estery, Komisia sa domnievala, že Akcros Chemicals, ktorá prebrala činnosť partnerstva Akcros Chemicals, sa priamo zúčastnila na porušeniach.

16 V spornom rozhodnutí tak bola zodpovednosť spoločnosti Akzo Nobel ako hlavnej materskej spoločnosti skupiny spoločností, z ktorých niektoré sa priamo zúčastnili na karteloch, uznaná pre celé obdobie porušovania, teda od 24. februára 1987 do 22. marca 2000.

17 Čo sa týka uloženia pokút, v článku 2 sporného rozhodnutia sa uvádza:

„Za [porušenie] právnych predpisov na trhu s cínovými stabilizátormi… sa ukladajú tieto pokuty:

…

4. [Akzo Nobel], [Akzo Nobel Chemicals GmbH] a [Akcros Chemicals] solidárne zodpovedajú za sumu 1 580 000 eur;

…

6. [Akzo Nobel] a [Akzo Nobel Chemicals GmbH] solidárne zodpovedajú za sumu 9 820 000 eur;

7. [Akzo Nobel] je zodpovedná za sumu 1 432 700 eur;

…

Za [porušenie] právnych predpisov v [sektore ESBO/estery] sa ukladajú tieto pokuty:

…

21. [Akzo Nobel], [Akzo Nobel Chemicals BV] a [Akcros Chemicals] solidárne zodpovedajú za sumu 2 033 000 eur;

…

23. [Akzo Nobel] a [Akzo Nobel Chemicals BV] solidárne zodpovedajú za sumu 3 467 000 eur;

24. [Akzo Nobel] je zodpovedná za sumu 2 215 303 eur…“

18 Komisia rozhodnutím z 30. júna 2011 zmenila sporné rozhodnutie v rozsahu, v akom bolo adresované spoločnostiam Akzo Nobel a Akcros Chemicals (ďalej len „rozhodnutie o zmene“).

19 V odôvodnení 1 rozhodnutia o zmene Komisia pripomenula, že v spornom rozhodnutí uložila pokuty spoločnostiam Akzo Nobel a Akcros Chemicals „spoločne a nerozdielne“ so spoločnosťami Elementis plc, Elementis Holdings Limited a Elementis Services Limited.

20 V odôvodnení 2 rozhodnutia o zmene Komisia uviedla, že v nadväznosti na rozsudok z 29. marca 2011, ArcelorMittal Luxembourg/Komisia a Komisia/ArcelorMittal Luxembourg a i. (C-201/09 P a C-216/09 P, EU:C:2011:190), sa rozhodla zrušiť sporné rozhodnutie v rozsahu, v akom bolo adresované okrem iného spoločnostiam Elementis a Elementis Holdings Limited.

21 Komisia preto zmenila sporné rozhodnutie v časti, v ktorej bolo adresované spoločnostiam Akzo Nobel a Akcros Chemicals, a to v rozsahu, v akom sa rozhodlo, že tieto spoločnosti zodpovedajú za uložené pokuty spoločne a nerozdielne so spoločnosťou Elementis.

22 Akzo Nobel a Akcros Chemicals návrhom podaným do kancelárie Všeobecného súdu 12. septembra 2011 podali žalobu proti rozhodnutiu o zmene. Toto rozhodnutie o zmene zrušil Všeobecný súd rozsudkom z 15. júla 2015, Akzo Nobel a Akcros Chemicals/Komisia (T-485/11, EU:T:2015:517).

Konanie pred Všeobecným súdom a napadnutý rozsudok

23 Akzo Nobel, Akzo Nobel Chemicals GmbH, Akzo Nobel Chemicals BV a Akcros Chemicals sa návrhom podaným do kancelárie Všeobecného súdu 27. januára 2010 domáhali zrušenia sporného rozhodnutia a subsidiárne zníženia výšky pokút, ktoré im boli uložené.

24 Na podporu svojej žaloby uviedli tieto spoločnosti päť žalobných dôvodov, pričom prvý z nich bol založený na porušení pravidiel premlčania. V rámci prvej časti prvého žalobného dôvodu, ktorá bola založená na porušení článku 25 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 1/2003, uvedené spoločnosti tvrdili, že Komisia nemohla konať voči spoločnostiam Akzo Nobel Chemicals GmbH a Akzo Nobel Chemicals BV od 28. júna 1998, keďže tieto spoločnosti skončili svoju účasť na porušeniach 28. júna 1993. V dôsledku toho nemohla byť týmto spoločnostiam pripísaná nijaká zodpovednosť, a to ani spoločnosti Akzo Nobel ako materskej spoločnosti, pokiaľ ide o prvé obdobie porušovania.

25 Napadnutým rozsudkom Všeobecný súd zrušil z dôvodu premlčania článok 2 body 4, 6, 21 a 23 sporného rozhodnutia v rozsahu, v akom boli pokuty uložené spoločnostiam Akzo Nobel Chemicals GmbH a Akzo Nobel Chemicals BV v súvislosti s prvým obdobím porušovania, a v zostávajúcej časti žalobu zamietol.

Návrhy účastníkov konania

26 Odvolateľky navrhujú, aby Súdny dvor:

— v prvom rade zrušil napadnutý rozsudok v rozsahu, v akom sa v ňom konštatuje, že zodpovednosť za pokuty pôvodne uložené spoločnostiam Akzo Nobel Chemicals GmbH a Akzo Nobel Chemicals BV za ich účasť na porušeniach možno naďalej pripisovať spoločnosti Akzo Nobel aj po zrušení týchto pokút Všeobecným súdom,

— zrušil sporné rozhodnutie v rozsahu, v akom sa v ňom konštatuje účasť spoločností Akzo Nobel Chemicals GmbH a Akzo Nobel Chemicals BV na porušeniach, najmä článok 1 ods. 1 písm. b) a článok 1 ods. 2 písm. b) tohto rozhodnutia,

— zrušil sporné rozhodnutie v rozsahu, v akom sa v ňom pripisuje zodpovednosť a/alebo ukladá pokuta spoločnosti Akzo Nobel z dôvodu protiprávneho správania spoločností Akzo Nobel Chemicals GmbH a Akzo Nobel Chemicals BV, najmä článok 1 ods. 1 písm. a), pokiaľ ide o obdobie od 24. februára 1987 do 28. júna 1993, a článok 1 ods. 2 písm. a), pokiaľ ide o obdobie od 11. septembra 1991 do 28. júna 1993, a/alebo článok 2 body 6 a 23,

— subsidiárne zrušil napadnutý rozsudok a vrátil vec Všeobecnému súdu a

— uložil Komisii povinnosť nahradiť trovy konania.

27 Komisia navrhuje zamietnuť odvolanie a uložiť odvolateľkám povinnosť nahradiť trovy konania.

O odvolaní

28 Svojím jediným odvolacím dôvodom odvolateľky Všeobecnému súdu v podstate vytýkajú, že porušil pravidlá týkajúce sa zodpovednosti materských spoločností za protiprávne správanie ich dcérskych spoločností.

Argumentácia účastníkov konania

29 Odvolateľky poukazujú na to, že Súdny dvor vo svojom rozsudku zo 17. septembra 2015, Total/Komisia (C-597/13 P, EU:C:2015:613), nedávno potvrdil, že ak je zodpovednosť materskej spoločnosti úplne odvodená od zodpovednosti jej dcérskej spoločnosti, zodpovednosť materskej spoločnosti nemôže ísť nad rámec zodpovednosti jej dcérskej spoločnosti. V takom prípade, keď materská spoločnosť podá žalobu, ktorá má rovnaký predmet ako žaloba podaná dcérskou spoločnosťou, na materskú spoločnosť sa musí uplatniť čiastočné alebo úplné zrušenie pokuty uloženej dcérskej spoločnosti.

30 Zrušenie pokút, ktoré boli uložené spoločnostiam Akzo Nobel Chemicals GmbH a Akzo Nobel Chemicals BV, tak malo viesť k zrušeniu pokuty uloženej spoločnosti Akzo Nobel ako materskej spoločnosti, pokiaľ ide o prvé obdobie porušovania, keďže táto pokuta jej bola uložená len na základe priamej účasti jej dcérskych spoločností na porušeniach. Zodpovednosť spoločnosť Akzo Nobel bola teda úplne odvodená od zodpovednosti jej dcérskych spoločností v zmysle rozsudku z 22. januára 2013, Komisia/Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29).

31 V tejto súvislosti zdôrazňujú, že sa zdá, že zásada, podľa ktorej zodpovednosť materskej spoločnosti nemôže ísť na rámec zodpovednosti jej dcérskej spoločnosti, nebola v rozsudkoch z 26. novembra 2013, Kendrion/Komisia (C-50/12 P, EU:C:2013:771), a z 30. apríla 2014, FLSmidth/Komisia (C-238/12 P, EU:C:2014:284), uplatnená. Odôvodnenie Súdneho dvora však vo všeobecnosti vychádzalo z úvahy, podľa ktorej za predpokladu, že zodpovednosť materskej spoločnosti je úplne odvodená od konania jej dcérskej spoločnosti, by zachovanie pre materskú spoločnosť vyššej sumy pokuty, ako je tá, ktorú je nakoniec povinná zaplatiť jej dcérska spoločnosť, znamenalo uloženie pokuty vo výške, pre ktorú neexistuje nijaký právny základ.

32 Odvolateľky sa domnievajú, že uplatnenie zásady, podľa ktorej zodpovednosť materskej spoločnosti nemôže ísť nad rámec zodpovednosti jej dcérskej spoločnosti, je v prejednávanej veci osobitne relevantné, keďže zrušenie pokút uložených spoločnostiam Akzo Nobel Chemicals GmbH a Akzo Nobel Chemicals BV by malo viesť k zrušeniu celého sporného rozhodnutia vo vzťahu k týmto dvom spoločnostiam.

33 V tejto súvislosti odvolateľky tvrdia, že v nadväznosti na rozsudok z 29. marca 2011, ArcelorMittal Luxembourg/Komisia a Komisia/ArcelorMittal Luxembourg a i. (C-201/09 P a C-216/09 P, EU:C:2011:190), bola Komisia konfrontovaná so skutočnosťou, že z dôvodu premlčania už nemohla uložiť pokutu spoločnostiam Elementis a Ciba/BASF. Ako vyplynulo z rozhodnutia o zmene, Komisia teda nielen zrušila pokuty, ale tiež sa vrátila ku konštatovaniu akejkoľvek účasti týchto podnikov na porušeniach.

34 Na základe zásady rovnosti zaobchádzania a s cieľom vyvodiť všetky dôsledky z napadnutého rozsudku v zmysle článku 266 prvého odseku ZFEÚ mala Komisia zaujať rovnaký prístup voči spoločnostiam Akzo Nobel Chemicals GmbH a Akzo Nobel Chemicals BV. Sporné rozhodnutie pritom stále zahŕňa konštatovanie o porušení týkajúce sa týchto spoločností. Okrem toho, aj keď článok 7 nariadenia č. 1/2003 vyžaduje, aby mala Komisia oprávnený záujem na tomto druhu konštatovania, Komisia v prejednávanej veci neodôvodnila záujem v tomto smere.

35 Komisia tvrdí, že jediný odvolací dôvod, ktorý uviedli odvolateľky, musí byť zamietnutý.

Posúdenie Súdnym dvorom

O prípustnosti

36 Pokiaľ ide o výhrady odvolateliek založené jednak na tom, že Komisia porušila zásadu rovnosti zaobchádzania, a jednak na neexistencii legitímneho záujmu v zmysle článku 7 ods. 1 poslednej vety nariadenia č. 1/2003, ktorý by mohol odôvodniť konštatovanie, že Akzo Nobel Chemicals GmbH a Akzo Nobel Chemicals BV sa zúčastnili na dotknutých porušeniach, z preskúmania spisu predloženého Súdnemu dvoru vyplýva, že tieto výhrady neboli uvedené v rámci prvostupňového konania.

37 Odvolateľky sa totiž v konaní na Všeobecnom súde obmedzili na tvrdenie, že vzhľadom na uplynutie premlčacej lehoty vo vzťahu k spoločnostiam Akzo Nobel Chemicals GmbH a Akzo Nobel Chemicals BV nemožno voči nim vyvodiť nijakú zodpovednosť.

38 Z ustálenej judikatúry pritom vyplýva, že ak by sa účastníkovi konania umožnilo predložiť dôvody a tvrdenia, ktoré neboli predložené v konaní pred Všeobecným súdom, po prvýkrát až v konaní pred Súdnym dvorom, bolo by mu umožnené predložiť Súdnemu dvoru, ktorý má obmedzené právomoci v odvolacom konaní, vec širšieho rozsahu, ako bola tá, ktorou sa zaoberal Všeobecný súd. V rámci odvolania sa tak právomoc Súdneho dvora obmedzuje na preskúmanie toho, ako Všeobecný súd posúdil žalobné dôvody a tvrdenia, ktoré boli pred ním prejednávané (pozri najmä rozsudok z 22. októbra 2015, AC-Treuhand/Komisia, C-194/14 P, EU:C:2015:717, bod 54).

39 Výhrady, ktoré takto formulovali odvolateľky, musia byť preto zamietnuté ako neprípustné.

O veci samej

40 Napadnutým rozsudkom Všeobecný súd vyhovel argumentácii odvolateliek v rozsahu, v akom tieto odvolateľky tvrdili, že článok 25 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 1/2003 bráni tomu, aby Komisia uložila spoločnostiam Akzo Nobel Chemicals GmbH a Akzo Nobel Chemicals BV pokuty. Všeobecný súd tak z dôvodu premlčania zrušil článok 2 body 4, 6, 21 a 23 sporného rozhodnutia v rozsahu, v akom boli pokuty uložené týmto spoločnostiam v súvislosti s prvým obdobím porušovania.

41 V tejto súvislosti Všeobecný súd v bodoch 121, 123 a 124 napadnutého rozsudku v podstate uviedol, že prvé úkony Komisie smerujúce k vyšetrovaniu alebo stíhaniu porušení v zmysle článku 25 ods. 3 nariadenia č. 1/2003 boli vykonané začiatkom roka 2003, teda po tom, čo v prípade spoločností Akzo Nobel Chemicals GmbH a Akzo Nobel Chemicals BV došlo k uplynutiu päťročnej premlčacej lehoty stanovenej v článku 25 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia, keďže uvedené spoločnosti skončili svoju účasť na karteloch 28. júna 1993.

42 Naproti tomu Všeobecný súd v bodoch 125 a 126 napadnutého rozsudku v podstate usúdil, že hoci premlčania sa mohli domáhať spoločnosti Akzo Nobel Chemicals GmbH a Akzo Nobel Chemicals BV, pričom v dôsledku tohto premlčania nedošlo v prípade týchto spoločností k uplatneniu sankcií, v súvislosti s prvým obdobím porušovania nemalo uvedené premlčanie nijaký vplyv na zodpovednosť ich materskej spoločnosti.

43 Konkrétne Všeobecný súd v bode 126 napadnutého rozsudku rozhodol, že „len samotná skutočnosť, že vo vzťahu k dcérskej spoločnosti, patriacej do skupiny spoločností v zmysle hospodárskej jednotky, uplynula premlčacia lehota, nemá za následok spochybnenie zodpovednosti materskej spoločnosti a zabránenie stíhania proti nej“.

44 Odvolateľky v podstate spochybňujú dôvodnosť týchto záverov Všeobecného súdu.

45 V dôsledku toho treba preskúmať, či premlčanie právomoci Komisie uložiť spoločnostiam Akzo Nobel Chemicals GmbH a Akzo Nobel Chemicals BV sankcie bránilo – na rozdiel od záveru, ku ktorému dospel Všeobecný súd v bode 126 napadnutého rozsudku – tomu, aby bola spoločnosti Akzo Nobel pripísaná zodpovednosť, pokiaľ ide o prvé obdobie porušovania.

46 V tejto súvislosti treba v prvom rade uviesť, že autori Zmlúv sa rozhodli pre použitie pojmu podnik, aby tak označili subjekt, ktorý sa dopustil porušenia práva hospodárskej súťaže a ktorý možno sankcionovať podľa článkov 81 ES alebo 82 ES, teraz článkov 101 ZFEÚ alebo 102 ZFEÚ (rozsudok z 18. júla 2013, Schindler Holding a i./Komisia, C-501/11 P, EU:C:2013:522, bod 102).

47 Z ustálenej judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že právo Únie v oblasti hospodárskej súťaže sa týka činností podnikov a že pojem podnik zahŕňa každý subjekt vykonávajúci hospodársku činnosť, bez ohľadu na jeho právne postavenie a spôsob financovania (rozsudok z 11. decembra 2007, ETI a i., C-280/06, EU:C:2007:775, bod 38).

48 Súdny dvor rovnako spresnil, že pod pojmom podnik v tomto kontexte treba rozumieť hospodársku jednotku, aj keď je táto hospodárska jednotka z právneho hľadiska zložená z viacerých fyzických alebo právnických osôb (rozsudok z 20. januára 2011, General Química a i./Komisia, C-90/09 P, EU:C:2011:21, bod 35).

49 Ak takýto hospodársky subjekt porušuje pravidlá hospodárskej súťaže, podľa zásady osobnej zodpovednosti zodpovedá za toto porušenie (rozsudok z 29. marca 2011, ArcelorMittal Luxembourg/Komisia a Komisia/ArcelorMittal Luxembourg a i., C-201/09 P a C-216/09 P, EU:C:2011:190, bod 95).

50 V druhom rade porušenie práva Únie v oblasti hospodárskej súťaže treba jednoznačne pripísať právnickej osobe, ktorej bude možné uložiť pokuty a ktorej treba adresovať oznámenie o výhradách (pozri v tomto zmysle rozsudok z 10. septembra 2009, Akzo Nobel a i./Komisia, C-97/08 P, EU:C:2009:536, bod 57).

51 Ani článok 23 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 1/2003 ani judikatúra nevymedzujú, ktorú právnickú alebo fyzickú osobu musí Komisia považovať za zodpovednú za porušenie a sankcionovať ju uložením pokuty (pozri v tomto zmysle rozsudok z 11. júla 2013, Team Relocations a i./Komisia, C-444/11 P, neuverejnený, EU:C:2013:464, bod 159).

52 Naproti tomu podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora protiprávne správanie dcérskej spoločnosti môže byť pripísané materskej spoločnosti najmä vtedy, keď dcérska spoločnosť napriek tomu, že má vlastnú právnu subjektivitu, neurčuje svoje správanie na trhu nezávisle, ale v podstate vykonáva pokyny, ktoré jej dala materská spoločnosť, s prihliadnutím najmä na hospodárske, organizačné a právne väzby medzi týmito dvoma právnymi subjektmi (pozri v tomto zmysle rozsudky zo 14. júla 1972, Imperial Chemical Industries/Komisia, 48/69, EU:C:1972:70, body 131 až 133; z 25. októbra 1983, AEG-Telefunken/Komisia, 107/82, EU:C:1983:293, body 49 až 53; z 11. júla 2013, Team Relocations a i./Komisia, C-444/11 P, neuverejnený, EU:C:2013:464, bod 157, ako aj zo 17. septembra 2015, Total/Komisia, C-597/13 P, EU:C:2015:613, bod 35).

53 Je to tak preto, lebo v takejto situácii sú materská spoločnosť a dcérska spoločnosť súčasťou tej istej hospodárskej jednotky, čiže tvoria jeden podnik v zmysle práva hospodárskej súťaže Únie (rozsudok z 11. júla 2013, Team Relocations a i./Komisia, C-444/11 P, neuverejnený, EU:C:2013:464, bod 157).

54 V tomto kontexte v osobitnom prípade, keď materská spoločnosť vlastní celé alebo takmer celé základné imanie svojej dcérskej spoločnosti, ktorá sa dopustila porušenia pravidiel Únie v oblasti hospodárskej súťaže, existuje vyvrátiteľná domnienka, podľa ktorej táto materská spoločnosť skutočne uplatňuje rozhodujúci vplyv na svoju dcérsku spoločnosť (pozri v tomto zmysle rozsudok z 26. novembra 2013, Groupe Gascogne/Komisia, C-58/12 P, EU:C:2013:770, bod 38).

55 Takáto domnienka v prípade, že nie je vyvrátená, znamená, že skutočné uplatňovanie rozhodujúceho vplyvu materskou spoločnosťou na jej dcérsku spoločnosť sa považuje za preukázané a oprávňuje Komisiu, aby považovala túto materskú spoločnosť za zodpovednú za správanie jej dcérskej spoločnosti bez toho, aby musela predložiť akýkoľvek dodatočný dôkaz (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 16. júna 2016, Evonik Degussa a AlzChem/Komisia, C-155/14 P, EU:C:2016:446, bod 30).

56 V treťom rade treba zdôrazniť, že podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora materská spoločnosť, ktorej bolo pripísané protiprávne správanie jej dcérskej spoločnosti, je osobne potrestaná za porušenie pravidiel Únie v oblasti hospodárskej súťaže, ktorého sa sama dopustila z dôvodu rozhodujúceho vplyvu, ktorý uplatňovala na dcérsku spoločnosť a ktorý jej umožnil určiť jej správanie na trhu (pozri v tomto zmysle rozsudky zo 14. júla 1972, Imperial Chemical Industries/Komisia, 48/69, EU:C:1972:70, body 140 a 141; zo 16. novembra 2000, Metsä-Serla a i./Komisia, C-294/98 P, EU:C:2000:632, body 28 a 34; z 26. novembra 2013, Kendrion/Komisia, C-50/12 P, EU:C:2013:771, bod 55; z 10. apríla 2014, Komisia a i./Siemens Österreich a i., C-231/11 P až C-233/11 P, EU:C:2014:256, bod 49, ako aj z 8. mája 2014, Bolloré/Komisia, C-414/12 P, neuverejnený, EU:C:2014:301, bod 44).

57 Ako bolo pripomenuté v bode 49 tohto rozsudku, právo Únie v oblasti hospodárskej súťaže je založené na zásade osobnej zodpovednosti hospodárskej jednotky, ktorá sa dopustila porušenia. Ak je materská spoločnosť súčasťou tejto hospodárskej jednotky, považuje sa tak spolu s ostatnými právnickými osobami tvoriacimi túto jednotku za osobne a solidárne zodpovednú za porušenie, ku ktorému došlo (pozri v tomto zmysle rozsudok z 10. septembra 2009, Akzo Nobel a i./Komisia, C-97/08 P, EU:C:2009:536, bod 77).

58 Práve z tohto dôvodu nemožno vzťah solidarity, ktorý existuje medzi dvomi spoločnosťami tvoriacimi hospodársku jednotku, redukovať, pokiaľ ide o platbu pokuty, na určitú záruku poskytnutú materskou spoločnosťou za zaplatenie pokuty uloženej dcérskej spoločnosti (pozri v tomto zmysle rozsudky z 26. novembra 2013, Kendrion/Komisia, C-50/12 P, EU:C:2013:771, body 55 a 56, ako aj z 19. júna 2014, FLS Plast/Komisia, C-243/12 P, EU:C:2014:2006, bod 107).

59 V štvrtom rade podľa judikatúry Súdneho dvora za predpokladu, že zodpovednosť materskej spoločnosti vyplýva výlučne z priamej účasti jej dcérskej spoločnosti na porušení alebo že tieto dve spoločnosti podali súbežné žaloby s rovnakým predmetom, môže Všeobecný súd bez toho, aby rozhodol *ultra petita*, zohľadniť zrušenie konštatovania porušenia vo vzťahu k dcérskej spoločnosti v prípade stanoveného obdobia a znížiť zodpovedajúcim spôsobom výšku pokuty, ktorá bola uložená materskej spoločnosti solidárne s jej dcérskou spoločnosťou (pozri v tomto zmysle rozsudok z 22. januára 2013, Komisia/Tomkins, C-286/11 P, EU:C:2013:29, body 34, 38, 39 a 49).

60 V tejto súvislosti Súdny dvor jednak uviedol, že na účely uplatnenia zodpovednosti akéhokoľvek subjektu hospodárskej jednotky je nevyhnutné predložiť dôkaz, že aspoň jeden subjekt porušil pravidlá Únie v oblasti hospodárskej súťaže a že táto okolnosť je konštatovaná v rozhodnutí, ktoré nadobudlo právoplatnosť, a jednak že dôvod, pre ktorý sa konštatovalo, že dcérska spoločnosť sa protiprávneho správania nedopustila, je irelevantný (pozri v tomto zmysle rozsudok z 22. januára 2013, Komisia/Tomkins, C-286/11 P, EU:C:2013:29, body 37 a 38).

61 Práve v tomto kontexte Súdny dvor odkázal na úplne odvodenú povahu zodpovednosti materskej spoločnosti, ktorá bola založená iba samotnou priamou účasťou dcérskej spoločnosti na porušení (pozri v tomto zmysle rozsudok z 22. januára 2013, Komisia/Tomkins, C-286/11 P, EU:C:2013:29, body 34, 38, 43 a 49). V tomto názornom príklade má totiž zodpovednosť materskej spoločnosti svoj pôvod v protiprávnom správaní jej dcérskej spoločnosti, ktoré je pripísané materskej spoločnosti vzhľadom na hospodársku jednotku tvorenú týmito spoločnosťami. V dôsledku toho zodpovednosť materskej spoločnosti nevyhnutne závisí od skutočností zakladajúcich porušenie, ktorého sa dopustila jej dcérska spoločnosť, pričom s týmito skutočnosťami je nerozlučne previazaná zodpovednosť tejto dcérskej spoločnosti.

62 Z tých istých dôvodov Súdny dvor spresnil, že v situácii, keď nijaký faktor individuálne necharakterizuje správanie vytýkané materskej spoločnosti, sa zníženie pokuty, ktorá bola dcérskej spoločnosti uložená solidárne s jej materskou spoločnosťou, musí v zásade, pokiaľ sú splnené potrebné procesné podmienky, rozšíriť na materskú spoločnosť (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 17. septembra 2015, Total/Komisia, C-597/13 P, EU:C:2015:613, body 10, 37, 38, 41 a 44).

63 V piatom rade z ustálenej judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že k premlčaniu výkonu právomoci Komisie v oblasti ukladania sankcií môže dôjsť v prípade dcérskej spoločnosti, pričom v prípade materskej spoločnosti sa takéto premlčanie neuplatní, a to aj keby sa zodpovednosť materskej spoločnosti úplne zakladala na protiprávnom správaní dcérskej spoločnosti (pozri v tomto zmysle rozsudok z 29. marca 2011, ArcelorMittal Luxembourg/Komisia a Komisia/ArcelorMittal Luxembourg a i., C-201/09 P a C-216/09 P, EU:C:2011:190, body 102, 103, 148 a 149).

64 V prejednávanej veci je nesporné, ako vyplýva z článku 1 sporného rozhodnutia, že Akzo Nobel Chemicals GmbH a Akzo Nobel Chemicals BV sa priamo zúčastnili na dotknutých karteloch, a to od 24. februára 1987 do 28. júna 1993 v prípade prvej spoločnosti a od 11. septembra 1991 do 28. júna 1993 v prípade druhej spoločnosti.

65 Takisto je nesporné, že počas prvého obdobia porušovania Akzo Nobel nepriamo vlastnila celé základné imanie spoločností Akzo Nobel Chemicals GmbH a Akzo Nobel Chemicals BV a uplatňovala na ne rozhodujúci vplyv, takže tieto tri spoločnosti tvorili počas uvedeného obdobia porušovania jeden a ten istý podnik v zmysle práva Únie v oblasti hospodárskej súťaže.

66 V dôsledku toho v súlade s judikatúrou pripomenutou v bodoch 52 až 58 tohto rozsudku boli protiprávne konania, ktorých sa dopustili spoločnosti Akzo Nobel Chemicals GmbH a Akzo Nobel Chemicals BV počas prvého obdobia porušovania, pripísané spoločnosti Akzo Nobel. Táto spoločnosť tak bola osobne sankcionovaná za správania, ktoré sú v rozpore s právom Únie v oblasti hospodárskej súťaže a v prípade, ktorých bola prijatá domnienka, že sa ich počas tohto obdobia sama dopustila.

67 Navyše v prejednávanej veci je takisto nesporné, že spoločnosti Akzo Nobel bola pripísaná zodpovednosť z dôvodu, že sa na dotknutých porušenia počas troch období porušovania, a to od 24. februára 1987 do 21. marca 2000 v prípade porušenia týkajúceho sa cínových stabilizátorov a od 11. septembra 1991 do 22. marca 2000 v prípade porušenia týkajúceho sa sektora ESBO/estery, zúčastnila ako hlavná materská spoločnosť podniku Akzo, ktorého jednotlivé právne subjekty, medzi ktoré patria Akzo Nobel Chemicals GmbH a Akzo Nobel Chemicals BV, sa priamo zúčastnili na karteloch.

68 V tejto súvislosti treba uviesť, že pred Všeobecným súdom žalobkyne v prvostupňovom konaní poukázali na uplynutie premlčacej lehoty stanovenej v článku 25 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 1/2003 výlučne vo vzťahu k spoločnostiam Akzo Nobel Chemicals GmbH a Akzo Nobel Chemicals BV, a to z dôvodu, že tieto spoločnosti skončili svoje protiprávne správanie 28. júna 1993.

69 Ako bolo pripomenuté v bodoch 40 a 41 tohto rozsudku, Všeobecný súd vyhovel argumentácii žalobkýň v prvostupňovom konaní, keď rozhodol, že právomoc Komisie uložiť spoločnostiam Akzo Nobel Chemicals GmbH a Akzo Nobel Chemicals BV pokuty bola premlčaná.

70 Ako Všeobecný súd v podstate zdôraznil v bodoch 125 a 126 napadnutého rozsudku, skutočnosť, že právomoc Komisie ukladať pokuty bola premlčaná na základe článku 25 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 1/2003, nepochybne znamená, že spoločnostiam, v prípade ktorých došlo k premlčaniu, nemožno viac uložiť žiadnu sankciu.

71 Naproti tomu okolnosť, že niektorým spoločnostiam nemožno viac ukladať sankcie z dôvodu premlčania, nebráni tomu, aby bola stíhaná iná spoločnosť, ktorá sa spolu s týmito spoločnosťami považuje za osobne a solidárne zodpovednú za tie isté protisúťažné konania a v prípade ktorej nedošlo k premlčaniu.

72 Na rozdiel od toho, čo tvrdia odvolateľky, okolnosť, že zodpovednosť spoločnosti Akzo Nobel za prvé obdobie porušovania vyplýva výlučne z priamej účasti jej dcérskych spoločností na karteloch, nemôže spochybniť takýto záver.

73 Na jednej strane protisúťažné konania týkajúce sa prvého obdobia porušovania sa totiž považujú za také, ktorých sa dopustila samotná Akzo Nobel, keďže v zmysle judikatúry Únie tvorila spolu so spoločnosťami Akzo Nobel Chemicals GmbH a Akzo Nobel Chemicals BV hospodársku jednotku.

74 Na druhej strane, ako v podstate uviedol generálny advokát v bodoch 58 a 59 svojich návrhov, z judikatúry Súdneho dvora spomenutej v bode 62 tohto rozsudku vyplýva, že faktory týkajúce sa materskej spoločnosti môžu odôvodňovať to, že jej zodpovednosť a zodpovednosť dcérskej spoločnosti sa posúdi odlišne, aj keď zodpovednosť prvej sa zakladá výlučne na protiprávnom správaní druhej.

75 V prejednávanej veci pritom ide o taký prípad, keďže ako bolo uvedené v bode 67 tohto rozsudku, Akzo Nobel sa na rozdiel od spoločností Akzo Nobel Chemicals GmbH a Akzo Nobel Chemicals BV, ktoré skončili svoju účasť na karteloch 28. júna 1993, podieľala na dotknutých porušeniach aj po tomto dátume, t. j. do 21. marca 2000 v prípade porušenia týkajúceho sa sektora cínových stabilizátorov a do 22. marca 2000 v prípade porušenia týkajúceho sa sektora ESBO/estery.

76 Vzhľadom na všetky tieto úvahy treba prijať záver, že Všeobecný súd v bode 126 napadnutého rozsudku správne usúdil, že premlčanie právomoci Komisie uložiť spoločnostiam Akzo Nobel Chemicals GmbH a Akzo Nobel Chemicals BV nebránilo tomu, aby sa spoločnosti Akzo Nobel pripísala zodpovednosť v prípade prvého obdobia porušovania.

77 Jediný odvolací dôvod treba preto zamietnuť sčasti ako neprípustný a sčasti ako nedôvodný.

78 Zo všetkých vyššie uvedených úvah vyplýva, že odvolanie sa musí zamietnuť v celom rozsahu.

O trovách

79 Podľa článku 184 ods. 2 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora, ak odvolanie nie je dôvodné, Súdny dvor rozhodne o trovách konania.

80 Podľa článku 138 ods. 1 rokovacieho poriadku uplatniteľného na konanie o odvolaní na základe článku 184 ods. 1 toho istého rokovacieho poriadku účastník konania, ktorý vo veci nemal úspech, je povinný nahradiť trovy konania, ak to bolo v tomto zmysle navrhnuté. Keďže Komisia navrhla uložiť odvolateľkám povinnosť nahradiť trovy konania a odvolateľky nemali úspech vo svojich dôvodoch, je opodstatnené uložiť im povinnosť nahradiť trovy konania.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (piata komora) rozhodol a vyhlásil:

1. **Odvolanie sa zamieta.**

2. Akzo Nobel NV, Akzo Nobel Chemicals GmbH a Akzo Nobel Chemicals BV sú povinné nahradiť trovy konania.

Podpisy